

SØLVMÅGEN,
LARUS ARGENTATUS ARGENTATUS PONTOPP.,
NY FOR ISLAND

FORSKYDER ARTEN SIT UDBREDNINGSOMRÅDE MOD NORDVEST?

AF

Å. V. TÅNING

For den, der berejser Island og foretager iagttagelser over fuglelivet der, bliver det hurtigt klart, at landets fugleverden endnu giver mange problemer at løse, og at fuglenes faunistik, trækforhold, yngleforhold m. m. er lidet indgående belyst; her kan f. eks. nævnes, at man endnu ved meget lidt sikkert om, hvilke arter af gæs, der findes ynglende, og at trækiagttagelser fra store dele af landet som fra store dele af året ganske mangler. På de følgende par sider skal jeg give et lille bidrag til belysning af en enkelt mågearts forekomst, idet jeg henviser til, at denne gruppes forekomst på Island ved Bj. Sæmundsson's arbejde for museet i Reykjavik i de senere år er blevet belyst på forskellig vis; den nævnte forfatter omtaler således forskellige steder i »Skýrsla« 1905—26 *Larus canus*, *fuscus*, *ridibundus*, *minutus*, *Xema Sabini* og *Pagophila eburnea* fra Island.

Om sølvmågens forekomst på Island foreligger der kun et par værdiløse angivelser. H. Saunders (Cat. Birds Brit. Mus. XXV, 1896) anfører p. 265 Island som hørende til artens udbredningsområde; angivelsen hidrører åbenbart fra, at han anser *L. varius* Brünnich 1764 for at være synonym for *L. argentatus*, hvilket ikke er tilfældet, idet *L. varius* er unge individer af *L. marinus* L.¹⁾; Brünnich anfører da også i Ornithologia Borealis 1764 p. 45 under arten *varius* det islandske navn for unge svartbager »Kablabrinkar« (Kaflabringur). Det er sikkert Saunders angivelse, som går igen f. eks. hos A. Reichenow (Kennzeichen Vögel Deutschlands, 1902) og hos A. C. Bent (Life

¹⁾ Jonathan Dwight (The Gulls of the World 1925 p. 193) har denne tydning og opfører ikke sølvmågen fra Island.

Histories of North American Gulls and Terns, 1921). Endvidere angiver J. Riemschneider (Reise nach Island. Orn. Monatschr. 1896), at han har set sølvmågen ved Reykjavik; imidlertid angiver denne forfatter sammesteds (p. 244), at *Sterna hirundo* sandsynligvis også sås der sammen med *S. macroura*, og yderligere viser hans udtalelser p. 288 om måger ved Skotland, at hans kendskab til disse fugle ikke er meget indgående; så man kan, uden at gå denne forfatter for nær, ganske se bort fra den nævnte angivelse. I de samme dage som Riemschneider opholdt både Ben. Grøndal og P. Nielsen sig i Reykjavik, og det vilde være meget mærkeligt, om denne fugls forekomst på dette sted ikke vilde være blevet bemærket af disse i Islands ornithologi så vel bevandrede fuglekyndige. Bernh. Hantzsch (Vogelwelt Islands, 1905 p. 142) mener at have set en enkelt fugl af denne art ude over havet 20 km syd for Portland (Syd-Island) den 19. april 1903, men tør dog ikke fastslå det. Forøvrigt omtales sølvmågen ikke i arbejder om Islands fugle, eller dens tilstedeværelse benægtes rent ud; dette gælder således Fr. Faber, A. Newton, H. & Ch. Pearson, Ben. Grøndal, H. H. Slater, P. Nielsen og Bj. Sæmundsson. Heller ikke R. Hørring, der i århundredets begyndelse berejste Island, har truffet arten nogetsteds. Flere af de nævnte og andre fugleinteresserede (W. E. Clarke og J. Backhouse — Ibis 1885 — Hertuginde af Bedford — Brit. Birds VI, 1912—13) har besøgt Øst-Island, men har ikke bemærket denne art, som absolut ikke har kunnet undgå deres opmærksomhed, såfremt den har været der i de antal, hvori jeg har truffet den de sidste år.

Arten findes på Færøerne og er truffet fem gange på Grønlands vestkyst (E. Lehn Schiøler: Danmarks Fugle II, 1926 p. 46, nævner herfra 2 adulte, 2 etårige og 1 årsunge); på Grønlands østkyst er den ikke påvist (O. Helms: The Birds of Angmagssalik, 1926).

Sølvmågen synes imidlertid ifølge mine iagttagelser slet ikke nu at være nogen sjælden fugl ved Island, vel at mærke på østkysten, der danner det første landingssted for emigranter af denne art fra udbredningsområdet mod øst og sydøst. Både i 1924, 1925 og 1926 besøgte jeg med R/S »Dana« adskillige steder af Islands kyster, også østkysten, hvert år uden at se noget til denne måge, hvorimod jeg iagttog både *Larus fuscus* og *L. ridibundus*, hvoraf særlig den første er en sjældenhed ved Island.

De første sølvmåger iagttog jeg ved Island i 1927, idet jeg i det inderste af Seydisfjord i dagene 11.—12. juli så 3 individer sammen med *Larus hyperboreus* og *L. marinus*; de to individer var gamle, udfarvede fugle, medens det tredie, der var i stærk fældning, vel havde rent hvid hale, men med hensyn til svingfjerene ikke var helt udfarvet. Da jeg i april 1928 opholdt mig på Vestmanøerne, så jeg her den 25. april en gammel fugl af denne art ved stranden på Heymaey's nordside, og dette er det eneste stykke, jeg har set udenfor østkysten, skønt jeg både i 1927 og 1928 var rundt om landet flere gange. Senere i 1928, da jeg fra 27. juni til 14. juli opholdt mig i Nordfjord på Østlandet, sås på fjorden daglig flere sølvmåger, alle gamle fugle; det største antal, der blev set på en gang, var 5. Fuglene var sky og holdt sig mest for sig selv, nu og da dog i selskab med en gammel eller yngre gråmåge; undertiden jagede de rider for at tage fiskerester fra disse; nu og da kunde der gå flere timer, hvor jeg kun så en enkelt eller slet ingen.

Da jeg den 14. juli besøgte Eskifjord, blev jeg forbavset ved også her at træffe gamle sølvmåger i nogle eksemplarer; som i Nordfjord så man dem også her stadig på fouragering op og ned langs fjordens bredder eller ude i fjorden. Imidlertid var dette ikke det sidste sted, jeg traf sølvmågen i Østlandets fjorde; da jeg nemlig den 15. juli opholdt mig ved Reydarfjord, traf jeg også her et par stykker, den ene var udfarvet, medens den anden vel havde halefjerene hvide (i hvert fald set i kikkert), men svingfjerene var ikke fuldt udfarvede, »spejlet« (den subterminale hvide plet) og det hvide i spidserne var meget uklart eller manglede; denne fugl har vel været ca. 3 år gammel. Da jeg på tilbagevejen med skib den 16. juli igen anløb Eskifjord, så jeg her nogle flere sølvmåger end den 14. og bl. a. en ung fugl, som antagelig var 2 år gammel.

Jeg har ikke haft lejlighed til at besøge andre af Øst-Islands fjorde end de fire nævnte (Seydisfjord, Nordfjord, Eskifjord og Reydarfjord), men da jeg i alle disse har truffet sølvmågen i juli måned, findes den antagelig også i flere af de andre fjorde, og tidspunktet gør det højst sandsynligt, at arten yngler på Island. Herom kunde jeg desværre ikke opnå sikkerhed; yngler den, som svartbagen ofte gør, højt oppe på fjældsiderne, vil det være vanskeligt at finde dens rede, og jeg forlod Øst-Island så tidligt om sommeren, at man endnu ikke, da sommeren havde

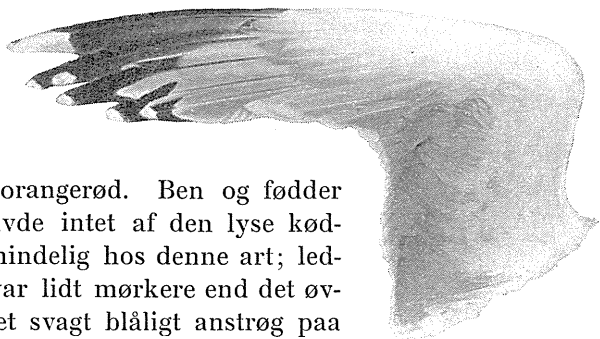
været meget kold her, kunde vente at se ungerne flyve sammen med de gamle. Nogle færøske fiskere, som havde fisket i åben båd på Nordfjord i flere år, og som fra Færøerne udmærket kender arten, mente, at den ynglede i fjældet, men havde ikke set dens rede; disse fiskere angav tillige, at de havde set den i fjorden i flere år, men havde ikke tænkt på, om den havde været der alle de år, de havde drevet fiskeri derfra i sommermånederne. Lærer Vald. Snævarr, der er meget interesseret naturven og har opholdt sig i Nordfjord i 14 år, angav, at han havde lagt mærke til den de sidste ca. 4 år.

Når man tager ovenstående i betragtning sammen med det faktum, at arten ikke med sikkerhed er påvist det sidste hundrede år på Island, heller ikke af dem, som har berejst den forøvrigt lidet undersøgte østkyst, må man komme til den antagelse, at arten sandsynligvis de senere år er taget til i antal, ja, måske først er indvandret i de allerseneste år. Det vilde være af stor interesse at få fastslået, om arten virkelig yngler der, hvad jeg personlig må tro, at den gør.

Om årsagen til sølvmågens formodede indvandring er det selvfølgelig umuligt at have nogen begrundet mening; arten findes som bekendt på Færøerne, men jeg har ikke, når jeg er gået med skib herfra til Sydøst-Island, bemærket denne art som en trofast ledsager af skibet over en større strækning af de ca. 230 kvartmil, som adskiller de to områder, hvilket derimod har været tilfældet med sildemågen, *Larus fuscus*, der som nævnt de sidste år ligeledes er iagttaget flere steder på Island; men derfor kan indvandringen jo godt være sket ved tilfældig skibsløjlighed. Imidlertid er der de sidste år i den nordlige del af Atlanterhavet iagttaget en forskydning mod nord af noget højere temperaturer, afvigende fra det normale, og det er muligt, at dette har bevirket, at arten har foretaget et fremstød mod nord. Det synes da mærkeligt, at jeg netop har truffet arten talrigst på den koldeste del af landets kyster, og dette kan ikke ligge i mangel på observationer andetsteds, idet jeg i årene 1924—28 har været landet rundt adskillige gange; imidlertid er det iøjnefaldende, at hvis arten kommer fra Færøerne eller Norge, må Øst-Island blive dens første landingsplads. Fremtidige iagttagelser over dens eventuelle videre udbredelse vil være af betydning for forståelsen heraf.

Et individ erhvervedes i Nordfjord (5. juli 1928); fuglen var en gammel ♀ med bred nedsunken æggeleder; de største af æggene var ca. $2\frac{1}{2}$ m/m store. Da det kan have sin interesse at give en beskrivelse af dette første adulte eksemplar fra Island, skal jeg i det følgende give en sådan, ledsaget af en figur.

· Totallængden fra næbspids til halespids 585 m/m, hale: 168 m/m, vinge: 408 m/m. Næb: 48 m/m, afstand fra forkanten af næsebor til næbspids: 23 m/m, højde ved basis: 19 m/m, højde ved gonys: 18 m/m. Tarse 62 m/m. Mellemtå (til kloen): 49 m/m. Iris var lys sandgul; øjeringen orange-gul; over- og undernæb var gult med hvid spids, og pletten på undernæbbet klart orangerød. Ben og fødder hvidgrå; de havde intet af den lyse kød-farve, som er almindelig hos denne art; ledene på tærne var lidt mørkere end det øvrige, og der var et svagt blåligt anstrøg paa forsiden af benet omkring hælledet og ovenfor dette. Neglene sort hornfarvede.

· Når bortses fra svingfjerspidserne og den blågrå overside, der praktisk talt i tone er som hos eksemplarer fra Færøerne og Danmark, er fuglen rent hvid. 7. og nærmest følgende svingfjer er fældet og først lige ved igen at vokse ud. Farvetegningen på de øvrige 1—6 endnu ikke fældede svingfjer var følgende (højre vinge): 1. (uudviklede): lys blågrå, yderfane hvid, dog ikke lige i spidsen; et stykke af skaftet ud mod spidsen mørk. 2.: 54 m/m af spidsen hvid; et stykke af skaftet midt i den hvide plet sort; af det subterminale sorte bånd er der kun en lille ca. 1 m/m bred og 4 m/m lang sort plet tilbage i kanten af yderfanen, beliggende ca. 9 m/m fra svingfjerens spids. Det askegrå, »tungen«, på inderfanen kan spores indtil ca. 125 m/m fra svingfjerens spids, fra ca. 150 m/m fra spidsen er det klart; det sortebrune forsvinder på inderfanen ca. 200 m/m fra spidsen, på yderfanen ca. 225 m/m fra spidsen. 3.: ca. 9 m/m af spidsen hvid; den subterminale hvide plet ligger 21 m/m fra spidsen og er selv 24 m/m lang; den ligger kun på inderfanen og når fra skaftet næsten ud til fjerens rand, dog kantet her af en smal sort bræmme. »Tungen« på

inderfanen strækker sig ud til ca. 74 m/m fra spidsen, på yderfanen til ca. 210 m/m fra spidsen; det sortebrune forsvinder på inderfanen ca. 165 m/m fra spidsen. 4.: ca. 12 m/m af spidsen hvid; »tungen« når på inderfanen frem til ca. 45 m/m fra spidsen, på yderfanen til ca. 110 m/m fra spidsen. Overgangen mellem tungen og det sortebrune på inderfanen er hvidlig. 5.: ca. 13 m/m af spidsen hvid; »tungen« når på inderfanen frem til ca. 30 m/m fra spidsen, på yderfanen til ca. 70 m/m fra spidsen. Overgangen mellem det askegrå og det sortebrune er hvid. 6.: ca. 15 m/m af spidsen hvid; »tungen« når på inderfanen frem til ca. 24 m/m fra spidsen, på yderfanen til ca. 32 m/m fra spidsen. Overgangen mellem »tungen« og det sortebrune er hvid.

Selvom eksemplaret viser ret store mål, særlig i sammenligning med de af Dwight angivne for hunner (l. c. p. 182), viser svingfjertegning, den orangegule øjering etc. bestemt hen på den europæiske subspecies og ikke på den amerikanske *Larus argentatus smithsonianus* Coues eller *Larus argentatus thayeri* Brooks, og ifølge findestedet må man da også vente den europæiske form her.

P. S. Efter at ovenstående var indsendt til tidsskriftet har hr. Viceinspector R. Hørring meddelt mig, at der i Zoologisk Museum, København, findes et skind af en sølvmåge, skudt ved Husavik (Nord-Island) 6. januar 1909 af G. B. Dinesen. Denne fugl er en ung, ikke udfarvet hun, antagelig i tredje år. Vingen 388 m/m, næb 48 m/m med en højde af 17 m/m ved gonys, tarsen 63 m/m, mellemtåen ca. 52 m/m. Dette eksemplar er foruden at være det første sikre eksemplar fra Island også interessant derved, at det viser, at sølvmågen er fundet overvintrende på Island ligesom i sydligere dele af dens udbredningsområde og allerede har vist sig på den østlige del af nordkysten for flere år siden, sandsynligvis vandret hertil fra østkysten.
